

DOKŁADAĆ (361) *vb impf*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w pierwszym a 13 r. błędne znakowanie).

inf dokładać (43). ◇ *praes 1 sg* dokładam (14). ◇ *2 sg* dokładasz (1). ◇ *3 sg* dokłada (177); -ą (173), -a (4); -ą : -a *RejAp* (43 : 2), *CzechRozm* (19 : 1), *SkarJedn* (1 : 1). ◇ *1 pl* dokładamy (6). ◇ *3 pl* dokładają (21). ◇ *praet 3 sg m* dokładął (4). *n* dokładało (1). ◇ *3 pl m pers* dokładali (6). ◇ *con 3 pl m pers by* dokładali (1). ◇ *imp 2 sg* dokładaj (3). ◇ *part praes act* dokładając (84).

Sł stp (aneks), *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Dodawać, dorzucać, uzupełniać; complere, supplere *Cn* (17) :

dokładać czego (4): *GliczKsiąż* M2; *RejZwierc* 78v; chrzcić ich znowu nieśmiał: ále ie tylko oleiem świętym pomázował: dokładáiąc innych tajemnic y obrządkow kościelnych. *SkarŻyw* 388; *JanNKar* D2.

dokładać czemu na co (1): Ktorzy niebo y Bogá ledá zacząby dáli/ Aby iedno śwym figlom na wżem dokładáli. *RejWiz* 140.

Szereg: »dosypować albo dokładać« (1): Ktorzy wolą pyenyądzmy myęźzkow dofypować/ álbo fkarbow dokładác/ niż dzyatkam śwym o rozum náuką fie pošťaráć. *GliczKsiąż* M2.

a. Nakładać, składać (3) : Vległy fie śnopki pánie/ Suche láto było ná nie/ Dokładáło nas tu czworo *RejZwierc* 234v.

dokładać czego czym (1): Wywieźli thedy Hiłzpanowie złotá stámtąd tego roku/ [...] dwádziesięćá thyfiąc funtow nád inźe fkarby/ okrom też drzewá Sándálu/ ktorym okrętow dokładáli *BielKron* 442v.

α. Nakładać do osiągnięcia równowagi lub przeważenia [do czego] (1) : Idźże á dokładay do tey wagi: iefli omieśkałz/ porwą cię ci murzynowie. *SkarŻyw* 98.

b. Napęlniać (4) :

dokładać czego czym (1): Bo iedni w tym nawiętźą rośkołz pokładáią/ Kiedy onych próżnych fkrzyń worki dokładáią. *RejWiz* 11.

Zwrot: peryfr. »worka dokładać« = *bogacić się* (1): Bogać łobie nie przekłada [*bogacz*] Kiedy więc worká dokłáda *RejRozpr* E3v.

α. Napęlniać żołądek, dojadać (2) :

Ze zdaniem celowym (1): Przeto w ten czas nalepiey iefł nie dokładać aby fie żołądek nie zatikał. *GlabGad* E8v.

Szereg: »dolewać, dokładać [czemu]« (1): á dziś mu [*żołądkowi*] záfie znowu dolewa/ dokłáda/ á práwie iáko zgniłą kápułthę ná wiofnę tłoczy do śmierdzącey kádźi. *RejZwierc* 157v.

c. Dopłacać, pokrywać kosztą (5) :

dokładać czego (2): Bo przedfię tey quártany dokładác muśimy/ Bo nas tá nie obroni/ to dobrze widzimy. *RejZwierc* 245. *Cf dokładać czego do czego.*

dokładać czego do czego (1): Do Compozycyei tego dokładac nie mogą bo iey iuz terminus peremptorius minął *ActReg* 20.

dokładać komu na co (1): Tey dokładay ná bramy/ á temu do łzkoły *RejWiz* 57.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): tedy fámi z fwey fkrzynki co niedośtawa dokładáią *ReszHoz* 133.

*Zwrot: »ostatek dokładać« (1): ofátetek Dźierzawcá *fuçceffor* dokłádác ma wedle liczby. *SarnStat* 364.*

2. Dodatkowo powiedzieć lub napisać, nadmieniać; dopowiadać, wykładać, przedstawiać, wyjaśniać; *adicere* Vulg; *addere* JanStat (344) : Tho gdy oni fłyfeli dokłádaiąc powiedział przypowieść [*adicens dixit parabolam*] *Leop Luc* 19/11; Dokłáda iefzcze dáley Pan nálz/ czyniác nam lepřzå otuchę o ftałości nálzey *RejAp* 41, 20, 29v, 39, 46v, 97v; *GórnDworz* Kk4v; *RejPos* 272v; *BiałKat* 171; Przeto záras dokłáda Lukáfz/ Abowiemci Dawid nie wftąpił do niebá *GrzegŚm* 25; *RejPosWstaw* [143³]; *RejPosRozpr* b4v; *CzechRozm* 161, 236v, 238; *SkarŻyw* 559, 597; Ktorego (iáko dokłáda) przysćie/ ma poprzedzić odftąpienie od wiary ftaóżytney. *CzechEp* 349, 69, 70, 98, 120, 161 (14); *WerGość* 254; *WerKaz* 286; *GórnRozm* G, M4; *Phil* L2; Iefli fię będzieny fpowiedác grzechow nálznych: rozumiey/ iedni drugim (iáko wyráźnie dokłáda Iákub ś.) *WujNT* 817, *Luc* 19/11, s. 697, 723, 832; *SarnStat* 162, 530, 1280, [1281]; *PowodPr* 25, 29, 53; Miedzy ktorymi dwa y siedmdzieřiat byli przednieyřzy/ iáko niżey tenże Lukáfz ś. dokłáda. *SkarKaz* 606b, 117b, 349a, 485b, 486a [2 r.]; *VotSzl* D3v.

dokładać czego [w tym: czego w czym (9)] (206): *Diar* 54; *KrowObr* 224; *RejWiz* 74v; Drugie rzeczy potym ktore opifał Ezechiel/ te⁸⁰ nam wyrozumienia dokłádaią. *Leop* *2v; *SarnUzn* D5v; *RejAp* 24, 30, 32, 123, 132, 114v, 187v; Iáko y Páweł s. tego też dokłádaiąc/ nadobnie o tym nápiřał do Zydow. *RejPos* 89, A6, 6, 16v, 32v, 88 (13); *BiałKat* 88v; *RejZwierc* 9, 56; *WujJudConf* 114v; *RejPosWstaw* [143³]v; *BiałKaz* F2; zmiánki řadney piřmo ś. nie czyni/ ani řadney inřzey rzeczy dokłáda *CzechRozm* 138, 27, 37v, 45, 138v, 201v (8); *SkarJedn* 182; áby tá řpráwá (iáko tego dokłáda) wřzemu bořtwu řpolna/ iedney perřonie nie była przyczytána *CzechEp* 198, 19, 22 [2 r.], 30, 39, 40 (28); *WerGość* 220; *ActReg* 39; *SarnStat* 336, 483; Kiedy vmřę nie piřz mi tytułu inřzego/ Ná grobie/ ni dokłáday y řłowá iednego. *PudłDydo* B5. Cf *dokładać czego z kogo; czego komu; czego przez kogo; czego na czym; czego o kim, o czym; Ze zdaniem.*

dokładać czego z kogo (1): Dokłádaiąc iefzcze znowu z Auguřtiná te⁸⁰/ iř nas Troycá ś. przeiednářá řobie *CzechEp* 312.

dokładać czego komu (7): *Leop* *2v; *RejAp* 150; Słuchayře czego iey dáley ten řwięty pořel dokłádác raczy *RejPos* 272, 154, 179, 252; *PudłDydo* B5.

dokładać czego przez kogo (1): Iákoř y tego duch Boży dołóżyć nie zániechał/ gdy tego przez Apořztořá dokłáda/ mowiác. *CzechEp* 30.

dokładać czego na czym (1): Czego y ná innym mieyřcu dokłáda ś. Páweł *SkarKaz* 349a.

dokładać czego o kim, o czym (4): Przedię iefzcze Apořtoř dokłáda widzenia řwego o tych nieřkończoney řořkořzách wieku przyřřłego á kroleřtwá Páńřkiego. *RejAp* 187v, 143v; Abowiem (dokłáda iefzcze y tego o nim) wywodři řłonce řwe ná złe y na dobre *CzechEp* 281, 116.

dokładać wedle czego (1): Bo też niedokłáda wedle zwyczáiu pořpolitego/ wieleby lat miał *CzechRozm* 139v.

dokładać komu, czemu (2): A wřzakoř thu przedię Pan iáko y piřwřzemu kořciołowi dokłádác raczy. *RejAp* 30. Cf *dokładać komu w czym.*

dokładać komu w czym (1): Aby była rzecz iálnieyfza dokládá Duch s. Ianowi fwiętemu w táiemnicach swoich *RejAp* 143v.

dokładać co (14): *ComCrac* 12v; Tylko Lukáfz y Páfweł Swięty ty fłowá dokláda. *KrowObr* 179; To tylko dokládám teraz/ że nie trzebá fie dziwowáf *SarnUzn* B4; *SarnStat* 1288. *Cf Ze zdaniem*.

dokładać o czym [w tym: o czym na czym (2), o czym w czym (1)] (7): *GliczKsiąż* E6; Iáko y Ian fwięthy w zyáwieniu swoim nádobnie o thym dokládác raczy *RejPos* 342v, 24v, 26v, 32v; *RejZwierc* 171; O trzech tu [stanach] wfpomina Apoštoł ś. w fłowiech wyźłzey pomienionych: á o czwartym ná innym mieyfcu dokláda. *SkarKaz* 633a.

dokładać w czym (14): Iáko y tu Páfweł s. nadobnie tego dokláda w tym fwym pińaniu do Gálátow *RejPos* 32v, 345v [2 r.]; *RejZwierc* 56, 169; *RejPosWstaw* [143³]v; *BiałKaz* F2; Swięci Oycowie oni zakonni ná puźczy/ iáko dokláda Ewágryus wfwey Hiftoryey/ chcąc doznác co by był zá duch w nim/ [...] wypráfili do niego takie pofelítwo *SkarŻyw* 30; *CzechEp* 250; *WerGość* 220; *SarnStat* 483, 751, 754; Przeto Práwo dokláda w porządny zapiśie/ Strofuiąc tą przeltrogá te fárbowne Ryśie *KlonWor* 69.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (121), to (9); iż (119), że (19), aby (13), co (12), inne wskaźniki (15)] (177): *ComCrac* 12v; *LibMal* 1548/146v, 1553/175; *MurzNT* 56; dokládáyąc tego/ co przez Apoštoły dla przedłużenya á záfudnyenya opuśczone było *KromRozm III* C5; *Diar* 29, 51, 52; *GliczKsiąż* D3, K2; *SarnUzn* B4, C7 [2 r.], E3; Ale theż tego dokládáiąc/ iżby y po czytaniu y po fluchaniu nic nie było *RejAp* 5v; Theraz iuż Apoštoł iálniey dokláda/ co s tey gwiazdy vrośc miáło *RejAp* 110, 4, 4v, 5, 14v [2 r.], 21 (56); Nákoniec tego dokláda/ iáko gofpodarz po obiedzie przyfzedł z reyeltrem *GórnDworz* O5v, G6v, I4v, L5, Z2v, Z8; A też dokláda/ iż tłuźczy ná ten czás było czterzy tyfiące *RejPos* 183, 32v, 37, 75v, 146v, 154 (21); *RejZwierc* 5 [2 r.], 10v, 49v, 56, 89v (10); *WujJud* 51, 261; *WujJudConf* 154v; *RejPosWstaw* 22, [143³], [143³]v; *RejPosRozpr* b4, b4v, cv; Ale iefzcze nád to/ tegoć dokládám/ iż tám ná on czás nie widział Moyżesz áni fyná Bożego/ o którym ty dumałz/ áni Bogá lámego *CzechRozm* 50, 22v, 24, 29, 33, 33v (22); *SkarJedn* 179, 190; Dokládáiąc tego/ iż to zá moim powodem czyni. *CzechEp* 324, 17, 40, 90, 93, 178 (21); *NiemObr* 124; *WerGość* 254, 264; *GórnRozm* C3v; A ia y tego dokládám/ że ná on czás fprawiedliwiéy fadzono/ gdy práwá pińanego nie było *GórnTroas* [3]; *WujNT* Ccccc2; dokládáiąc tego/ áby Vrząd álbo fad Grodzki wedle ftarégo zwyczáiu nic wiécéy nie brał od przyięcia zapiśu [...] ieno pułtorá grofzá pámiętnego. *SarnStat* 486; To téż dokládamy ofobliwie [*Hoc etiam addito specialiter JanStat* 748]/ y miánowicie: iż przerzeczeni Pánowie [...] Séymy y ftánowienia rzeczy/ [...] máią odpráfowáf *SarnStat* 990, 14, 28, 96, 442, 443, 600, 1292; O więźnie ná końcu fłow tego dokládáli/ Aby ich w cudze ftrony nie záfprzedáfáli. *KmitaSpit* Bv.

W charakterystycznych połączeniach: dokładać dalej (24), *jaśnie(j)* (3), *jeszcze* (30), *ktemu* (6), *niżej* (4), *otworzyć* (2), *potym* (18), *szyrzej* (3), *tam(że)* (23), *tu* (45), *wnet* (2), *wyraźnie*, *wyżej*; *prawdy*, *słów* (słówka) (7), *wyrozumienia*.

Zwrot: »ostatka dokładać« (1): A tuchmy fie wždy potrołze s tey trudności wywiedli/ iż wždy chociaý tak z dáleká o tey wielmożności y mowić y rozumieć możemy/ wiárą zupełną á nieomylną oítátká dokládáiąc. *RejZwierc* 9.

Szereg: »pisać a dokładać« (1): káždemu tá rzecz yálna yeft/ ták iż nye potrzebá wyele o thym piíac á dokládac. *GliczKsiqz* E6.

»ani przyczynić ani dokładać« (1): á iuz íe nic więcey áni przyczynić/ ani dokládac nie miáło. *RejPos* A6.

»przydawać i dokładać« (1): Potym y to przydáie y tego też dokládam: Iz to dáleko infza íeft/ być w kłztáicie Bożym/ á być Bogiem. *CzechEp* 316.

a. *Dowodzić, uzasadniać* [czego] (12) : Ale theż y Bog íam nyeradby áby íye rodzili/ czego dokládayá ty íłowá gdy mowi: Nye żálu y áni Izmaéla áni mátki yego *GliczKsiqz* B3v, C6; wyílawiwízy Ian íwiéty człowieczeńístwo Pána tego/ [...] dokláda Boítwá íego/ mowiac o nim iż záwždy był/ y íeft/ y przyść ma. *RejAp* 9; *CzechRozm* 30v; *CzechEp* 220.

dokładać czym [w tym: komu czym (2)] (6): dokládayac yey tego wyele rzeczámí/ myędzy ktoremi wípominał to/ áby bylá zupełná mátká dzeczycyá íwego *GliczKsiqz* D4v; Dokládaiac íeízcze tego káždemu tákiemu tymi íłow y *RejAp* 45v; *HistLan* A4; Czego dokláda y íwiádectwem Apoítoíkim/ mowiac *RejPosWstaw* [143³]v; *CzechEp* 272. Cf *Ze zdaniem*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Potym Moyzeíz imieniem Bożym tego dokláda/ iż ten Prorok miáł być íáko Moyzeíz *CzechRozm* 105v.

W charakterystycznych połączeniach: dokładają słowa; dokładać innymi rzeczami, słowy (3), *świadectwem*.

Szereg: »nie dokładać ani przeć« (1): ále tego nie dokláda/ áni tego przy/ żeby też táb nie miáł mowić przez íyná *CzechEp* 268.

b. *Zastrzegać, warować* (7) : Tákże gdy od kmieciá pan pozywa, tedy dokládaia, *cum afsistentia domini fui*. *SarnStat* 1276.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (5), to (1); iż (3), aby (2), że (1)] (6): przeto zá zwoleniem Séymowym odkládamy íe ná íwiéto íwiétego Mácieia Apoítoía blifko przyííle: tego dokládaiac/ áby iuz táb ták íe każdy okazác był powinien: íáko woynę póípolitá íeft powinien íużyć. *SarnStat* 127, 612, 942, 1155. Cf *Szereg*.

Szereg: »dokładać i warować« (2): Tego tylko óobliwie dokládaiac y wáruiać/ iż téz máia íwoie óobliwe niektóre zwyczáie, temu Kíííéítwu Mázoweckiému bárzo potrzebne *SarnStat* 1146, 1146.

Synonimy: **1.** *dodawać, dosypować*; **b.** *napęlniać*; **e.** *dopłacać*; **2.** *przyczyniać, przydawać*; **a.** *dokazować, dowodzić, podpierać*; **b.** *warować*.

Formacje pochodne cf **KŁAŚĆ**.